

جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت علمی

پالیسی منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی
در نهاد های تحصیلات عالی

فهرست مطالب

3.....	مقدمه
5.....	1.اهداف
5.....	2.آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان
7.....	3.تعريفات
7.....	- تبعیض
7.....	- آزار و اذیت جسمانی
8.....	- آزار و اذیت کلامی
9.....	- تبعیض جنسیتی
9.....	4. مسئولیت ها
9.....	- وزارت تحصیلات عالی
10.....	- پوهنتونها و موسسات تحصیلات عالی
11.....	- آمریت جندر
11.....	- کمیته شکایات
12.....	5. اتهام بی اساس
12.....	6. اتخاذ تدابیر لازمه قبل از وقوع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی
12.....	- تدابیر و قایوی (قبل از آزار و اذیت جنسی
13.....	- تدابیر اصلاحی (در جریان آزار و اذیت جنسی)
13.....	- تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع)
14.....	7. ظرفیت سازی
14.....	8. بررسی ، نظارت و ارزیابی

مقدمه

یک از معضلات اجتماعی در افغانستان آزار و اذیت جنسی است که در نهاد های تحصیلات عالی کشور نیز تظاهر مینماید . ایجاد تحصیلات عالی با کیفیت و پاسخگو که یکی از اهداف عمده استراتژی یک وزارت تحصیلات عالی است ، مستلزم نهادینه نمودن اصول و ارزش های معین اجتماعی و اکادمیک بوده که در آن فعالیت های روز مره به شمول آموزش بر مبنای حسن روابط ، احترام متقابل و حقوق یکدیگر ، تحکیم ضوابط و دسپلین پوهنتونی بنا یافته باشد .

انستیتیوت مطالعات جندر پوهنتون کابل در سال 1389 یک تحقیقی را پیرامون آزار و اذیت جنسی در سه پوهنتون مختلف دولتی افغانستان را ه اندازی نمود. یافته های این تحقیق نشان میدهد که آزار و اذیت جنسی و تبعیض در پوهنتونهای دولتی یک چالش جدی میباشد . بر اساس این تحقیق ، از میان 200 تن از مصاحبه شوندهگان طبقه اناث ، 55 درصد آنان نوعی از آزار و اذیت جنسی و تبعیض را تجربه نموده بودند . 48 در صد آنان شکار بد زبانی و 43 درصد آنان شکار تبعیض جنسی بودند . 8،19 در صد مردان نیز شکار بد زبانی شده بودند .

آزار و اذیت جنسی و تبعیض ، رفتاری است که از زشهای اسلامی و قانون اساسی افغانستان را نقض مینماید . وزارت تحصیلات عالی افغانستان ، پوهنتونها و موسسات تحصیلات عالی طبق پلان ستراتیژیک ملی خویش متعهد اند ، تا یک محیط مصئون و قابل اعتماد و مبتنی بر احترام متقابل را میان محصلان ، کارمندان اداری ، کادر های علمی و سایر اشتراک کنندگان برنامه ها و فعالیت های تحصیلات عالی فراهم نمایند . بر مبنای آن ، وزارت تحصیلات عالی و نهاد های تحصیلات عالی کشور تلاش مینمایند تا در همه کانون های مربوط از هر گونه تبعیض و آزار و اذیت بر اساس جنسیت ، قوم ، ملیت ، مذهب ، معلولیت ، سن حالت مدنی و باز نشستگی جلوگیری مینماید .

این پالیسی تعهد وزارت تحصیلات عالی را پیرامون تأمین محیط مصئون و عاری از هر نوع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی بیان نموده و مسئولیت های تمام نهاد های ذیربط و منسوبین اعم از تمام کارمندان وزارت تحصیلات عالی ، پوهنتونها و موسسات تحصیلات عالی به شمول محصلان ، کارمندان (استادان نیمه وقت و تمام وقت ، مدیران و کارمندان اداری) و مراجعین در پوهنتونها یا موسسات تحصیلات عالی تصریح می نماید .

1. اهداف:

- حمایت و تامین حقوق انسانی و حفظ کرامت اجتماعی .
- جلوگیری از آزار و اذیت جنسی .
- حمایت از زنانی که مورد آزار و اذیت جنسی قرار گرفته و یا معروض به آزار و اذیت جنسی هستند .
- بالا بردن سطح آگاهی پیرامون ضرورت برای جلوگیری از پدیده آزار و اذیت جنسی .

2. آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان :

تمام افغان ها حقوق مساوی داشته و بر مبنای قانون اساسی افغانستان و موازین اسلامی باید با آنها خوب رفتار شود . اسلام دین عدالت است و هدف نهایی جندر ، نیز عدالت می باشد . ماده بیست و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان ، حکم مینماید که " هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است . اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجایب مساوی میباشند."

دین مقدس اسلام هر نوع تبعیض مرتبط به سن ، جنس ، قوم ، نژاد ، رنگ ، دین ، معلولیت ، دیدگاه سیاسی یا حالت اجتماعی را محکوم می نماید. از نظر اسلام ، زن و مرد در جامعه حقوقی مساوی داشته و همچنین اصرار دارد که مردان و زنان باهم روابط خوب ، شرفمندانه و نیک داشته باشند. مردان و زنان از حقوق مساوی برخوردار باشند و این امر در قرآن شریف نیز چنین تذکر یافته است : "ای مردم ، ما شما را از مرد و زن آفریدیم و شما را ملت ملت و قبیله قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید . در حقیقت ، ارجمندترین شما نزد خدا پرهیز گار ترین شماست . بیشک خداوند دانا و آگاه است . " (سوره الحجرات ، آیه 13).

از اوایل تاریخ اسلام ، زنان نقش مهمی را در امور اجتماعی داشته اند . اولین زنی که دین اسلام را پذیرفت حضرت خدیجه ، خانم پیامبر (ص) بود اولین شخصی که در راه اسلام شهید شد نیز یک زن بود (سمیه زن یاسر). خداوند در یکی از آیه های قرآن شریف میفرماید : " مردان مؤمن و زنان مؤمن دوستان (و یاور) یکدیگرند . امر به معروف و نهی از منکر می کنند ، و نماز را بر پا می دارند و زکات را می پردازند و خدا و پیامبرش را اطاعت می کنند ، خداوند به زودی آنها را مورد رحمت قرار می دهد ، بی شک خداوند . غالب ، پیروزمند و حکیم است " . (سوره التوبه ، آیه 71).

خداوند زنان و مردان را حکم کرده است تا در جامعه مسئولیت پذیر باشند. از آنجا بیکه زنان اجازه دارند و حتی حکم شده است تا در امور اجتماعی سهم بگیرند ، آنها برای انجام این کار نیاز به یک محیط مصئون و عاری از هر نوع آزار و اذیت جنسی دارند.

آزار و اذیت جنسی در دین مقدس اسلام ممنوع گردیده و یک پدیده نادرست ، غیر منصفانه و غیر مجاز پنداشته می شود " به راستی خداوند به عدل و احساس و بخشش به نزدیکان فرمان می دهد و از فحشا و منکر و ستم نهی می کند ، و شما را پند می دهد " .

ماده یازدهم قانون اساسی افغانستان نیز تمام افغان ها را مستحق حقوق مساوی دانسته و حفظ حقوق بشری و کرامت انسانی آنها را تسجیل مینماید .

3. تعریفات :

تبعیض

تبعیض عبارت از رفتار نادرست ، غیر منصفانه و غیر عادلانه و یا به قصد آسیب رساندن میباشد ، که با یک شخص بر اساس جنس ، جندر ، نژاد ، قبیله ، قوم ، زبان ، ظاهر ، رنگ ، معلولیت یاسن وی صورت میگیرد .

آزار و اذیت جسمانی

عبارت از اعمالی است که به صورت مستقیم و غیر مستقیم باعث آزار و اذیت جسمی گردیده و عبارت از :

- تحت فشار قرار دادن کسی بخاطر انجام فعالیت های جنسی .
- تماس نا خواسته فیزیکی مانند لمس کردن در آغوش گرفتن کسی ، دست زدن شخصی ، مسدود ساختن راه و ضرب توسط جسم .

آزار و اذیت کلامی

- شامل موارد زیر است :
- استفاده از کلمات نامناسب
- پیشنهاد مکرر از دواج با استفاده از تهدید
- توهین ، مزاح و پرسیدن سوالات و گفتگوهایی که از نظر جنسی حساس باشند
- ابراز نظریات و اظهارات گستاخانه در باره طرز لباس پوشیدن ، خصوصیات ظاهری یا رفتار شخصی
- استفاده یا تلفظ نام شخصی بصورت نادرست

- تماس های تلفونی بیهوده و غیر ضروری
- خواستن غیر ضروری محصلان به دفتر کار یا ساحه بیرون از پوهنتون
- پخش شایعات جنسی
- شایعه پراگنی با ساختن گفتن در باره خصوصیات ظاهری یا زندگی زناشویی یک شخص

آزار و اذیت غیر کلامی

شامل موارد زیر است:

- دیدن یا چسپاندن پوستر ها ، تصاویر و مجلاتی که از لحاظ جنسی حساس باشند
- چشم دو ختن به طرف ، بدن شخصی
- اشپلاق یا چشمک زدن
- فرستادن پیامها یا نامه های که کتبی تحریک آمیز از طریق ایمیل ، پیامهای کتبی و یا چشم به چشم
- پخش و توزیع فلم ها یا عکسهای شخصی
- حرکات و سکنات غیر مناسب (نشستن غیر مناسب در صنف تدریسی و یا دیپار تمنن)

تبعیض جنسیتی

ترجیح دادن جنس (جندر) بر دیگری در موقع پیکش فرصتها مانند بورسیه های آموزشی ، ترفیع و سفرهای علمی تبعیض جنسیتی پنداشته می شود . بطور مثال ، در روند استخدام انتخاب یک مرد بجای یک زن فقط به دلیل اینکه زنان بخاطر نگهداری از اطفال شان به رخصتی بیشتر نیاز دارند ، تبعیض جنسیتی میباشد .

4. مسولیت ها :

الف . وزارت تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد ، تا از پالیسی منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی حمایت نموده و از تطبیق آن نظارت نمایند. وزارت تحصیلات عالی لایه موجود نظم و دسپلین را در پرتو تعهدات مندرج این پالیسی و تعهدات جدید تجدید نظر می نماید . ضمناً این وزارت از نهاد های تحصیلات عالی کشور مطالبه خواهد نمود ، تا به صورت منظم گزارش ار اجراءات خویش را طبق تقاضا های این سند ارایه نمایند و اطمینان دهند تا تعهدات مذکور به تطبیق قرار گیرند .

ب. پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی

مقامات ، کارمندان اداری و کادرهای علمی پوهنتون ها باید از پالیسی منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی حمایت کرده و از تطبیق آن نظارت نمایند . این پالیسی تعهدیست لازم الاجرامیان تمام کارمندان اداری ، کادرهای علمی و محصلان در مواقع که آنها نمونه های تخطی از این پالیسی را مشاهده کنند و یا خود شان شکار آزار و اذیت جنسی و تبعیض قرار گیرند . هر شخصی در پوهنتون مسئولیت دارد تا در ایجاد یک تبعیض می شوند ، یاری باسانند . اطلاع دهی به موقع توسط هر شخص ناظر و یا مصدوم به مراجع مربوط به شمول مسئولین دیپارتمنت ، پوهنچی و نهاد تحصیلات عالی یکی از مسئولیت های مهم تلقی می گردد.

ج. آمریت جندر

آمرجندر باید کارمند پوهنتون باشد و تمام گزارشات و شکایات مربوطه به آزار و اذیت جنسی و تبعیض را دریافت نموده و آنها را طی مراحل نموده و مراجع زیربط را در رابطه به آن آگاهی دهد و از ایشان در خواست اتخاذ تدابیر لازم (مشورتی ، تادیبی و قانونی) را نموده و حمایت مسئولین مربوط را جلب نماید. مسئول جندر باید برنامه های آگاهی دهی در رابط به این پالیسی را دایر نماید .

د. کمیته شکایات

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد تا کمیته های شکایات را در سطح وزارت ، پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی تشکیل دهد ، که هرکمیته باید متشکل از شش عضو باشد .

در این کمیته نماینده های محصلان و استادان شامل می باشند . کمیته وظیفه دارد تا برای ثبت ، تعقیب ، حل مشکلات ، در صورت ضرورت ارجاع وارد به مراجع ذیربط نهاد تحصیلی طرز العمل موثر و شفافی را تدوین نماید. کمیته مذکور قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض را در همکاری با مسئول بخش جندر پوهنتون مربوطه تسلیم خواهد کرد، که شامل شکایت شخص متضرر و اظهارات شخص متهم و شاهدان قضیه میباشد.

5. اتهام بی اساس

بسیار از قضایای بسیار از قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض بدون دلایل اثباتی اند و این امر نباید منتج به عدم گزارشدهی یا ترس از درج شکایات آزار و اذیت جنسی و تبعیض گردد . جهت مبارزه با این مشکل ، شخص متضرر باید شکایت خود را به آمرجندر راجع و آنرا ثبت نماید . هرتهمت بی اساس مطابق به قوانین پیگیری خواهد شد .

6. اتخاذ تدابیر لازم در مراحل مختلف تبعیض ، آزار و اذیت جنسی :

1- تدابیر و قایوی (قبل از آزار و اذیت جنسی) :

- گنجاندن دروس و مباحث مشخص در رابط به ضرورت مبارزه با آزار و اذیت جنسی در کریکولم ها و فعالیت های بیرون کریکولم نهاد های تحصیلات عالی برای زنان و مردان .

- تقویت برخورد های مسوولانه در روابط اجتماعی در وزارت تحصیلات ، پوهنتون ها و نهاد های تحصیلی به شمول روش های پیشگیری از آزار های جنسی .

به شمول روش های پیشگیری از آزار های جنسی

- گسترش همکاری و هم آهنگی میان تمام شرکا به شمول نهاد های دولتی ، غیر دولتی ، فعالان جامعه مدنی ، رسانه ها ، رهبران مذهبی ، جوانان و سایر گروه ها برای منع خشونت علیه زنان .

- آموزش و گسترش آگاهی و مهارت در ایجاد روابط سالم و بر مبنای احترام به تساوی جنسیتی در میان محصلان، استادان ، کارمندان و کادر های علمی .

- افزایش نقش رسانه ها در نکوهش خشونت علیه زنان و ترویج فرهنگ احترام به کرامت انسانی زنان و مردان .

2- تدابیر اصلاحی (در جریان آزار و اذیت جنسی):

ایجاد میکانیزم عملی جهت پیگیری فیصله های کمیته شکایات برای منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی ارائه خدمات عاجل و با کیفیت مشورتی در رابط به جلوگیری از آزار و اذیت جنسی .

3- تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع):

- حصول اطمینان از دسترس داشتن به مساعدت های حقوقی .

- تقویت دسترس به عدالت .

- تقویت میکانیزم ها و نهاد های پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی بر مبنای اصول و ارزشهای منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی علیه زنان .

7. ظرفیت سازی :

- ایجاد برنامه های معین تحصیلی (لسانس و ماستری) پیرامون جنسیت ، برابری و صحت روانی

- ظرفیت سازی و تقویت نهاد های پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی جهت رعایت و در نظر گرفتن اصول و ارزش های منع تبعیض ، آزار و اذیت جنسی علیه زنان .

- تقویت و انکشاف کریکولم ها در نهاد های تحصیلی برای تغیر سلوک و روش های فردی ، اکادمیک و اجتماعی محصلان با استفاده از روش های تدریسی .

8. بررسی نظارت و ارزیابی :

تطبيق پالیسی منع تبعیض و آزار واذیت جنسی علیه زنان به صورت دوامدار و منظم مورد بررسی ، نظارت و ارزیابی قرار خواهد گرفت ، بطور کل کمیته های شکایات منع تبعیض آزار و اذیت جنسی در وزارت تحصیلات عالی و پوهنتون ها مسئولیت نظارت از فعالیتها و عملکرد های ذیربط را به عهده دارد .

بر علاوه وزارت تحصیلات عالی به صورت دوره ای از اجراءات و عملکردهای کمیته های شکایات با استفاده از روش های ذیل نظارت مینماید .

- تدویر جلسات ربع وار و سالانه باتمام کمیته های شکایات و آمریت جندر .

- تهیه گزارش ماهوار، ربعوار و سالانه از اجراءات ، فعالیت ها و دست آورد ها.